

'Sztuka (plastyka, muzyka)': una veu a favor de l'educació a través de l'art

Rosa Tarruella*

Resum

Traducció comentada del pròleg d'un llibre on la seva autora, amb motiu de presentar les propostes dels seus estudiants sobre activitats integrades de plàstica i música per a l'escola i l'institut, ens parla de la necessitat d'activar la situació creadora en els individus per millorar el seu excel·lent procés educatiu, a la manera com ho feien els antics.

Paraules clau

educació, art, plàstica, música, activitat creadora, estètica, ètica

Recepció de l'original: 30 d'abril de 2008

Acceptació de l'article: 29 de maig de 2008

Un llibre

Elzbieta Kukula és una pianista pedagoga de la facultat de Pedagogia de la Universitat de Varsòvia. En aquella universitat, com en moltes d'altres d'arreu d'Europa des de fa uns anys, s'està treballant a favor de reformes dels plans d'estudis de les diplomatures i llicenciatures. Dins les discussions i debats pertinents, es contempla la possibilitat i la necessitat d'integració de diferents matèries.

En aquest context, la professora Kukula, encarregada de la formació del professorat per a Primària i Secundària, i summament interessada en la integració en una nova matèria de les tradicionals disciplines de plàstica i música, ha anat recollint els treballs que des de 1999, any en què varen començar les discussions per als canvis, han anat elaborant els seus estudiants com a propostes de lliçons per treballar a les aules d'Infantil, Primària, Secundària, i des de fa poc temps, Educació Especial. Els ha recollit en un llibre titulat *Sztuka (plastika, muzyka)*¹, constituït per dos volums, el primer va sortir publicat el 2005 i el darrer, el 2007.

En la introducció a aquest últim, Elzbieta Kukula diu que, per escollir entre els molts dels treballs presentats, «ens vàrem guiar pels següents criteris d'elecció: l'originalitat de realització del tema, o l'atracció de la forma, la manera interessant, curiosa i sorprenent d'activació dels alumnes en el decurs de la lliçó [...] Són, doncs, fàcils d'entendre i de recordar, sense cap didactisme inútil i perillós [...] Aquests esbossos de lliçons els proposem perquè siguin tractats com això, com a esbossos, com a projectes oberts, propulsors d'idees, i no gens com a precisos i exactes arguments d'unes sessions. El nostre propòsit, la nostra intenció és la inspiració i ajuda per als mestres en la seva pròpia recerca en el perfeccionament del treball didàctic del dia a dia. No voldríem que aquest llibre fos una documentació de patrons prepa-

(*) Doctora en Història de l'Art, professora titular del departament de Didàctica de l'Educació Visual i Plàstica - Comunicació Audiovisual (UB). Artista visual, membre del col·lectiu "13L Llibres d'artista", de Barcelona. Adreça electrònica: rtarruella@ub.edu

(1) Kukula, Elzbieta (2007) *Sztuka (plastyka, muzyka) : konspekty lekcji integrujących plastykę i muzykę dla szkoły podstawowej i gimnazjum*. Varsòvia, Duo-Studio.

rats per imitar, que frenin les dificultats de la reflexió i les recerques personals del mestre. Si no hi ha dos alumnes iguals, com tampoc hi ha dues classes iguals, no hi pot haver dues lliçons iguals... [...] La preparació d'un projecte original per a una lliçó que es pugui realitzar en la pràctica escolar és, a pesar de les aparences, molt difícil.»

Les precisions inicials que fa l'autora de quines són les intencions del llibre ja ens informen de la seva forma de pensar la matèria o les matèries. Ens indiquen les seves creences, d'una manera general però molt definitiva. En el terreny de les propostes didàctiques ben aviat s'hi mostra de quin peu calça només amb un petit comentari, com el que fa l'autora referint-se que «no són propostes d'un didactisme inútil i perillós».

Anem llegint... Elzbieta Kukula va traçant un recorregut històric i filosòfic del procés que han seguit les matèries de la música i la plàstica, per fer notar i argumentar la necessitat i la bondat d'una educació a través de l'art.

Acaba desitjant que el llibre sigui un motor que impulsi els mestres i tots que en facin una lectura crítica, perquè el sotmetin a les oportunes verificacions pràctiques, que sigui un impuls per a d'altres recerques posteriors i que espera que la publicació dels seus treballs sigui per als estudiants motiu de satisfacció, inspiració i continuació d'altres treballs de creació.

Així com de seguida m'he atrevit a fer notar el caire del seu prisma didàctic, m'agradaria presentar aquí la seva introducció al llibre², en quines idees es basa aquesta professora, artífex d'una proposta integradora de la educació visual, plàstica i musical.

«La meva intenció era l'enriquiment de la forma d'ensenyar aquestes matèries: la plasticitat dels elements musicals i la musicalitat dels elements plàstics, i també, l'aprofitament dels elements comuns a les dues arts. Per exemple:

- el ritme en la música i en la composició plàstica;
- el color en la pintura i el color del so (colors càlids i freds en la plàstica; tonalitats major i menor en la música);
- la composició en l'obra plàstica i la composició en la creació musical...».³

Al meu parer, aquest objectiu tan precís, tan concret, el fa invisible (però hi és!) i el fica dins del llibre/capsa màgica on hi ha ordenats els treballs dels seus estudiants –una bona feina que fan–, ho embolica tot en un paper de seda i li posa un bon llaç. Aquí no donarem a conèixer les propostes dels seus alumnes. Sí en canvi, els principals eixos de la seva argumentació a favor d'una educació basada en l'activitat creadora, ja que ens mostren una creença pedagògica procedent de la tradició centreeuropea eslava. Veurem –per sobre– què pensa una especialista polonesa en el terreny de la pedagogia artística.

Una altra raó que m'anima a presentar aquesta traducció del seu text és que la posada en funcionament de la seva *veu* pot situar-nos en un col·loqui virtual amb la

(2) Proposta que de seguida va obtenir el seu vistiplau.

(3) Síntesi que Elzbieta Kukula fa en el correu que m'envià el 12 març de 2008.

possibilitat d'obrir un debat sobre algunes qüestions que em semblen vigents i que espero que aniran aflorant⁴.

L'humanisme dels antics

Kukula ja ens avisa de seguida que aquest és un llibre que, a diferència de molts dels que es troben al mercat, no és un llibre de receptes. Considera que allò que el caracteritza és la recerca per integrar plàstica i música. Per això comença recordant-nos que, ja en els temps de l'antiguitat clàssica, l'art es trobava al costat de la cultura física i de la cultura del pensament: era un dels tres fonaments de la educació. Així doncs, una compacta *paiedia* comprenia en els seus diferents estadis una especial cura del cos i de la seva bona forma, com també el desenvolupament harmònic del pensament i de les emocions, de la mateixa manera que facilitava el domini d'elements científics, com ara la geometria, l'aritmètica, l'astronomia o la lògica i, d'altra banda, la construcció poètica musical. Entre tots aquests cercles hi anaven circulant i trobant el seu lloc una educació moral i una educació estètica, en totes les seves accepcions actuals. En canvi, la noció «art» ve de la traducció del llatí *ars* i de la traducció del grec *techne*, però ni *techne* ni *ars* tenen l'actual significat d'*art*. La primitiva divisió de l'art era diferent de la dels temps posteriors. En els seus orígens, les esferes de l'art es relacionaven entre elles. Probablement els grecs dominaven només dues arts de caràcter diferent: *l'art de la construcció*, la base de la qual era l'arquitectura, que al mateix temps enllaçava amb l'escultura i la pintura, i *l'art de l'expressió*, el contingut de la qual era la dansa a la que acompanyaven la paraula i el so musical. Les danses religioses, de l'art de l'expressió, tenien per objectiu infondre sentit a les cerimònies del culte i de purificació, i van tenir molta influència en la població grega, perquè no solament eren les danses destinades a aquells ritus dels sacerdots, sinó que també van esdevenir espectacles per a les àmplies masses. El cant i la música eren practicats en diferents situacions, tant aviat servien per a mostrar la joia i el plaer, com en altres ocasions podien mostrar la tristor i la melangia o, a vegades, la bogeria divina en les cerimònies religioses.

L'autora va fent un recorregut per l'època de Plató, de Pitàgores, per anar mostrant els canvis que s'apreciaven en la música, en els conceptes d'harmonia, en la construcció de l'ànima: és en aquells moments quan es constitueix la base fonamental, diu, de la personalitat humana, que decidirà les actituds d'un subjecte donat. Les belles arts aviat reconeixen l'harmonia del cos com una harmonia còsmica i universal, ideal: *kalos kai agathos* –bonic i bo–, exemple d'educació ja en els temps arcaics. Llavors s'impulsarà buscar l'ordre universal dins l'ànima humana. Igual que passa amb el cos, l'ànima té el seu ritme i la seva harmonia. Aleshores sorgeix la possibilitat de la construcció d'aquesta ànima: aquí comença la tasca de l'educació. Al segle IV, els antics grecs, establint la concepció de la construcció ideal de l'ànima de la persona, abandonen la representacions físiques de l'esport. Més aviat busquen representar les relacions amb l'art, les relacions que es donen en els actes de la creació artística. La poesia i l'educació, imitant a l'art plàstica, es concentren en allò que anomenen la *idea* del subjecte. Les «belles arts» dirigeixen el seu interès envers l'esperit de l'individu, i aquest antropocentrisme de la cultura àtica instituirà l'autèntic huma-

(⁴) Si no faig explícites les meves intervencions, tot el text és *veu* de E. Kukula.

nisme, com un reflex de la veritable essència de la humanitat. Llavors Elzbieta Kukula, sentència:

«L'educació contemporània es concentra quasi exclusivament en el creixement intel·lectual, descuidant l'esfera de l'ànima, aquell aspecte espiritual de la personalitat del subjecte que era tan important per als grecs. Al segle passat trobem proves nombroses del fort èmfasi que es donava, durant les lliçons de dibuix, a la pràctica del dibuix de còpia. Una mirada àmplia sobre l'educació artística i l'educació musical ens mostra que aquestes anaven dirigides a crear postures estètiques davant l'obra d'art i, excepcionalment, ajudaven els nens més talentosos a esdevenir després figures destacades en les corresponents carreres artístiques. Només uns quants teòrics de l'educació donen un significat universal a l'educació estètica, com una construcció integral del subjecte: M. Montessori, C. Freinet, H. Read... encara que qui millor estableix el significat del contacte del subjecte amb l'art i la creació personal és J. Dewey, amb el seu llibre *L'art com experiència*».

La intervenció creativa i el significat de l'art

Les transformacions tecnològiques i socials varen crear una nova situació. L'educació per a l'art i a través de l'art esdevé una tasca d'urgent necessitat. L'individu contemporani té un gran accés a l'art gràcies als *mass media* –l'ordinador, Internet, el cinema, teatre, literatura... diferents classes de música en CD, esplèndides reproduccions en llibres d'art, d'arquitectura, de moda, de l'entorn. Des de casa nostra podem visitar tots els museus, des del Louvre, passant pel MOMA a Nova York, fins a l'Hermitage a Sant Petesburg. Una visita virtual que, a vegades, és millor que la pròpia realitat: l'apropament a l'obra a través de la pantalla sembla preferible a haver d'endevinar-la des de darrera d'una multitud a la sala del museu. Mai haguéssim pogut imaginar uns contactes tan nombrosos amb l'art i la importància significativa d'aquest fet. Encara no fa massa, l'art només era per a les elits. Es per això que aquests contactes tant rics amb l'art i la pròpia consciència de crear són necessaris en el procés educatiu: sense ells, l'individu s'empobreix, funciona en una sola dimensió, amb un coneixement estereotipat de l'objecte i, per tant, sense la possibilitat de construir-se i perfeccionar-se.

Tot això, però, té també aspectes negatius: les hores que el nen passa davant del televisor. La propagació de l'agressivitat, els programes *Gran Hermano*; els herois sense escrúpols... Tot el que és vist a la televisió esdevé un divertiment. Les autèntiques escenes dels conflictes de guerres i catàstrofes, haurien de possibilitar l'assentament d'una sensibilitat normal, no un embussament de la percepció. Un exemple d'això últim pot ser el d'aquell americà que observava des de la finestra de casa seva com el World Trade Center s'anava inflamant i la visió del desastre era tan forta que va obrir el televisor i va continuar mirant-ho... davant de l'aparell.

Kukula cita a Neil Postman (2002, p. 130) quan fa notar que qualsevol fet, si no és verificat per la televisió, no és real. I cita també l'escriptor i periodista Ryszard Kapuscinski que escrivia sobre aquest fenomen negatiu: «Els canvis de criteris sobre la veritat constitueixen una gran revolució cultural, de la qual tots en som testimonis i participem i, en part, víctimes. El cap d'informatius no pregunta si això és veritat, sinó més aviat si això ven, si arriben anuncis, ja que d'això és del que viu. Aquests grans mitjans distreuen la nostra atenció dels assumptes importants i ens dirigeixen només cap als problemes tècnics: qui és més ràpid, qui és més brillant» (2003, pp. 127-128). Afegeix l'autora que la tasca de l'educació consisteix en l'ajuda de la interpretació dels símbols culturals. En aquest cas, ajudar a aprendre a distanciar-se de les formes

d'informació, aprendre a buscar fonts alternatives, emprendre la recerca personal de la veritat a través de preguntes...

Continua Kukula: els contactes amb l'art, sovintejats i nombrosos, deslliguen el subjecte de la seva manera d'existir en la realitat, destapant i fent sorgir com una mena d'encantaments que ens oculten les fatigues de l'existència. Cita a l'autora polonesa Maria Golaszewska (1977): «L'art té una força transformadora. Tant és així que en lloc de pensar un individu con un fet determinat per la natura i els seus condicionaments, el percebem com una possibilitat, amb valors d'objecte i de subjecte; percebem el poc o gens experimentat dret a la llibertat com un dret per decidir. Així, tal com l'artista posseeix i gaudeix amb el privilegi de la creació de l'obra d'art, així també cada individu gaudeix potser, del dret a crear per si mateix alguna cosa, en el seu entorn, amb les seves condicions, amb el seu sistema de valors».

I segueix: la situació de crear té un veritable significat en la construcció de la personalitat de l'individu, en aquest treball des de l'interior, sense el qual no es pot parlar d'autoeducació permanent, d'autoperfeccionament. Però la situació creadora es gira també cap al món exterior de l'individu, que tracta d'esforçar-se en transformar i acomodar-se a les seves necessitats. És a través de les seves recerques que s'observa la situació creadora –creativa?– que Lowenfeld (1977) i Guilford (1966) van assenyalar que aquestes situacions són universals i que els subjectes que demostren capacitats en les esferes artístiques són també creadors més enllà d'aquestes. Observació molt fonamental, ja que permet enfocar d'una manera radicalment nova l'atenció cap a altres formes heterogènies de la creació artística en l'educació.

L'acte creatiu, el treball creador, poden ser percebuts de dues maneres, segons Kukula:

- com un conjunt d'activitats que condueixen a la formació de productes excepcionals, importants i dotats de significació per a determinats grups –la humanitat, una societat donada– (obra d'art, idea, invent), o també,
- com una categoria específica d'actuació, és a dir, la intervenció creativa, important des del punt de vista del subjecte que està fent l'activitat. I els resultats d'aquesta actuació que no són indispensables, són, en canvi, d'inafiable valor per al grup al qual pertany el subjecte. Aquest segon tipus d'activitat creativa és un element molt important en el procés educatiu, perquè té un significat fonamental dins el procés de construcció de la personalitat.

Deixant només per un moment a Kukula, m'agradaria col·locar en aquest teixit d'escriptura un paràgraf de Rubert de Ventós que hi podria entonar:

«Dins l'àmbit d'aquesta "fenomenologia materialista", que aquí només hem pogut apuntar, hem de tornar a l'obra d'art. Es comprendrà ara per què el fet que el significat de l'obra sigui *objectiu* però no *real* no ens duu a concloure, com a Morris, que es tracti d'un objecte *ideal*, d'un "valor". Considerant l'obra *objectivament* (però no pas *abstractament* com a objecte "natural" ni com a objecte "ideal" del pensament o la intuïció), concloem simplement, i quedant-nos a casa, que es tracta d'un objecte *relacional* que l'obra no representa sinó que, des d'un metallenguatge respecte a aquesta representació mateixa, "significa".

Entès així, l'objecte de l'obra d'art no se sublima ni es fa irreal com ocorre –inevitablement– mentre se'l concep com a *estil* (que no pas per casualitat acaba "simbolitzant" una realitat espiritual en l'abstracció subjectivista), com a *estructura* (que aviat, tant en l'abstracció formalista com en el pitagorisme, acaba ideal) o com a pura *realitat* (que acaba –pensi's en la significativa evolució que va de Giotto a la moderna Escola de París– en idolatria de l'objecte).

Però d'aquest prejudici "realista" –curiosament complementari de l'estilista o subjectivista en l'art d'avantguarda– n'haurem de parlar tot seguit. Veurem així com el "real", tant almenys com l'"ideal", és

enemic de l'“humà”, i que ambdós serveixen igualment per als qui pretenen de negar el significat de l'art que és, i no és més, que relació de l'home amb el món; que no és pas natura ni és esperit, sinó activitat humana objectivada: sublimada, però no reprimida ni alienada.» (Rubert de Ventós, 1968, p. 97).

Diuen el mateix, Elzbieta Kukula i Rubert de Ventós? Sembla que s'apropen bastant.

El desplegament de la sensibilitat: estètica (i ètica)

Continuem? Diu l'autora que hi ha encara un aspecte no menys important de l'activitat creadora, absolutament menyspreat. Des del punt de vista psicològic, l'activitat creadora i la destructora són activitats equivalents; és a través de la transformació de l'entorn que aquestes dues activitats van donant sentit al domini de la realitat; la segona, la destructora, és notablement la més fàcil de les dues. La persona que experimenta satisfacció en la seva activitat creadora té el sentiment del mèrit propi, i està molt menys, o gens predisposada, a iniciar una activitat destructora. Si l'escola estableix ocasions sovintejades per a l'activitat creadora pot esdevenir un important factor de prevenció dels cada vegada més freqüents actes de vandalisme entre la gent jove.

Aquí Kukula em sembla que fa una precisió que és molt necessària, òbvia. Però així com ella pren partit per potenciar l'aspecte sublimador de l'activitat creadora –com diu Rubert de Ventós–, a mi se m'acut però, que potser en els últims temps estem prioritant unes actuacions més en la unidireccionalitat d'una línia de positivació de situacions, en definitiva, d'un constructivisme banal. Ens estem oblidant dels efectes tant benefactors de l'acció de destrossar alguna cosa, de la bidireccionalitat d'algunes situacions voluntàriament construïdes amb paràmetres de caos. Començant pels més petits, quantes vegades els deixem, encara, que desmuntin un aparell, un artefacte que ja no serveixi? La destrucció sobre l'objecte, la destrucció del nostre objecte, les nostres petites destruccions poden ser i són actes creatius, on també s'hi ha de trobar ben determinada la nostra voluntat. Després ve la reconstrucció que ens deixa veure nous camins. Ara parla la meua veu de productora «artística», tant si estic fent una «obra» com en la meua feina quotidiana de formar a futurs mestres (Agra, 2007).

Kukula assenyala que un problema d'actualitat en moltes escoles és la violència entre els alumnes. En aquelles situacions que fan trontollar les relacions humanes observem una violència en forma d'agressions directes o indirectes que restringeix i obtura la sensibilitat cap al dolor, cap al mal, ja que sovint governa el dret del més fort, i totes les crides a la consciència cauen en el buit. Per tant, un repte molt urgent de l'educació és la necessitat de donar forma a actituds socials i altruistes, de desenvolupar la cultura del sentiment, la construcció del respecte cap a les persones dèbils, malaltes, discapacitades i el desenvolupament del sentiment de l'empatia, de les destreses de la percepció de veure a través del prisma de diagrames –representacions econòmiques– i de mapes conceptuals –llistes humanes–, amb les seves preocupacions i necessitats.

Que difícil se'm fa traslladar aquí aquest sentiment que l'autora deixa tan clar com un objectiu que cal treballar en l'educació dels joves! En paraules senzilles ens està mostrant la situació on hem arribat en crear-nos, ja com a norma, uns paràmetres mentals molt complicats i que, al meu entendre, podríem traduir com el fet de trobar normal tenir de tot, disposar al moment de l'objecte del desig, sense cap

transició en el «procés»; per això, parla de disposar de «diagrames» o representacions econòmiques: econòmic en el sentit de no malgastar, en la possibilitat que, si ens trobem en la cultura de l'abundància, tenir la consciència i la decisió de no haver de disposar de tot, de no acaparar. Mapes –l·listes– humans: paràmetres propers a l'ésser humà, a l'essència del gènere humà, no als éssers fantàstics...

Elzbieta Kukuła creu que l'educació a través de l'art, com impulsor i organitzador d'experiències específiques, i que la participació activa en la cultura, gràcies a profundes emocions estètiques, ha de convertir-se en un dels pilars fonamentals de l'educació, que ha de tenir cura del progrés harmoniós de l'ésser humà. El sentit de l'art és difícil de menysprear en la construcció del cantó moral de la personalitat de l'individu, en la creació personal de la pròpia jerarquia de valors, i en la formulació dels objectius propis i de les normes de conducta personals. A fi que la personalitat pugui créixer –desplegar-se correctament–, s'ha de despertar la consciència de l'individu. La veu de la consciència és fina i silenciosa i resulta fàcil amortir-la o ofegar-la dins del soroll de la consciència social. Sense aquella (la consciència) l'autèntic creixement és impossible, com impossible també ho és l'establiment d'una jerarquia de valors pròpia. La veu interior de la consciència fa una pregunta: «què és bo i què és dolent?», i no n'obté cap resposta personal. La veu de la consciència social només té por del següent: «que no m'atrapin». En la fulgurant negació de qualsevol valor, doncs, la consciència humana delimita –limita– l'espai de responsabilitats per les pròpies eleccions, per les pròpies decisions, que es concreten en no perjudicar a ningú. Emmanuel Levinas (2000, pp. 190-200) ens mostra que com a persones estem condicionats i som éssers dependents i sensibles a les ferides. Aquest condicionament primitiu és per a nosaltres font d'on brollen posicions ètiques. No negant ni els valors tradicionals ni les bases de cada valença, es sosté la consciència de l'home, com a essència susceptible a les ferides. La consciència sorgeix de la sensibilitat primitiva de l'individu i té l'obligació d'arribar a convertir-se en el fonament per a construir la jerarquia individual de valors. Desafortunadament, durant el creixement, en anar-nos protegint de les ferides, perdem una part considerable d'aquesta sensibilitat, la qual permet percebre en un altre individu la mateixa essència «sensible», que sofreix, que pensa. La sensibilitat pròpia d'un mateix, fixa, defineix, assenyala la compassió, la simpatia, el tenir cura i ajuda dels altres éssers. És difícil rebaixar la transcendència, la significació de l'art en el desenvolupament de la sensibilitat i la formació d'actituds d'empatia perquè destapa, descobreix davant l'individu valors com la bellesa, la bondat i la veritat. Al mateix temps, cap d'aquests valors no està preestablert, no importuna, no angoixa els escolars d'una forma predeterminada. És més aviat una proclama i una tasca a fer.

Així, amb diverses i variades obres d'art, subministrant constantment el concepte d'allò que és bell i sublim i, a vegades, torbant, provocant la destrucció, destorbant la pau interior, cal retornar l'atenció cap al perill d'una realitat massa constringent per a la humanitat, que la va abraçant de mica en mica.

Kukuła acaba fent-nos parar atenció que «la bellesa que veiem fàcilment pot ser, sovint, il·lusòria i enganyosa. La bellesa que es troba amagada, sovint és autèntica. Existeix una proximitat secular entre estètica i ètica. En molts dels esbossos publicats en aquest llibre, un dels principals objectius de les lliçons és el de posar en funcio-

nament el creixement, el desplegament de la sensibilitat dels nens i nenes, i, alguns, incorporen clarament una problemàtica ètica al sentit de la lliçó».

Em sembla que aquí rau el nus de tot aquest text tant suggestiu: al començament, l'autora ens formulava el seu principal objectiu: integrar plàstica i música, música i plàstica. A mida que anem avançant en la lectura, cada vegada és més un sol bloc, el de l'Art –en polonès, Sztuka– i el fenomen que provoca tal artifici: l'acte creatiu, la situació creadora. Tot plegat embolcallat pel desplegament, com diu ella, de deixar fluir la sensibilitat. L'estètica i l'ètica, cosa fina.

Epíleg

Em ve al cap una pregunta: què hi podria tenir a veure, amb tot això, l'artista? Aquí s'ha presentat, ben argumentada, la necessitat i la garantia de l'educació a través de l'art. Quin pot ser, llavors, el paper de l'artista? Què hi té a dir, l'artista, el que «fa art», en tota aquesta trama de l'educació a través de l'art? No molt lluny d'aquest text, d'això en parla un artista que també és professor: les experiències i reflexions que ens presenta resulten interessantíssimes. Però a veure, encara apunto més lluny: I si *només* fos fotògraf, pintora, arquitecte, músic, *performer*, dissenyadora gràfica? L'escola està obrint portes: va al museu, es passeja pel barri, pujarà als terrats i hi instal·larà escultures. Els deixarà entrar, a tots aquells? Segur que sí, només ho ha de demanar! Crida ben fort, escola!

I ja que hi estem posats, si comencéssim a parlar, només, d'una autèntica activitat artística? I si s'hi mesclen altres matèries, ben vingudes, però, activitat artística plena? És el mateix educar amb i a través de l'art, que provocar, en canvi, que sigui el professional –de la comunicació, de la música, de...– qui entra a l'escola de tant en tant? Ha de ser el seu, llavors, també un paper d'educador? Em sembla que hi ha diferències de matisos. Al meu parer, millor que només faci la seva *feina* amb els nens i nenes. I els mestres, és ben clar. Ho podem discutir un altre dia, a veure què en penseu ... i què en pensa Elzbieta Kukula!

M'agradaria donar la benvinguda des d'aquestes pàgines a les iniciatives que han finalment pres forma com la publicació del llibre *Sztuka (plastyka, muzykak)*, d'Elzbieta Kukula.

Referències

- Agra, M.J. (2007) *II Congrés de les Arts Visuals*. Barcelona, Colbacat, Universitat de Barcelona.
- Golaszewska, M. (1977) *Człowiek w zwierciadle sztuki. Studium z pogranicza estetyki i antropologii filozoficznej*. s.5,6, Varsòvia, PWN.
- Guilford, J.P. (1966) «Basic Problems in Teaching for Creativity». a Taylor, C.W.; William, F.E [ed.] *Instructional Media and Creativity*. Nova York, Wiley.
- Kapuscinski, R. (2003) «Autoportret reportera». Cracòvia, Znak.
- Levinas, E. (2000) *Inaczej niz byc lub ponad istota*. Varsòvia, Fundacja Aletheia.
- Lowenfeld, W.; Brittain, W.L. (1977) *Twórczosc a rozwój umysłowy dziecka*. Varsòvia, PWN.
- Postman, N. (2002) *Zabawic sie na smierc*. Varsòvia, Muza.
- Rubert de Ventós, X. (1968) *Teoria de la sensibilitat*. Barcelona, Edicions 62 (2a. edició revisada per l'autor, 2007).

'Sztuka (Plastyka, Muzyka)': una voz a favor de la educación a través del arte

Resumen: Traducción comentada del prólogo de un libro donde su autora, con motivo de presentar las propuestas de sus estudiantes sobre actividades integradas de plástica y música para la escuela y el instituto, nos habla de la necesidad de activar la situación creadora en los individuos para mejorar su excelente proceso educativo, igual como lo hacían los antiguos.

Palabras clave: educación, arte, plástica, música, actividad creadora, estética, ética

'Sztuka (Plastyka, Muzyka)': une voix en faveur de l'éducation au travers de l'art

Résumé: Traduction commentée du prologue d'un ouvrage dans lequel son auteur, afin de présenter les propositions de ses étudiants sur les activités intégrées de plastique et de musique pour l'école et le lycée, nous parle de la nécessité d'activer la situation créatrice chez les individus par un processus éducatif excellent, de la même manière que cela se faisait dans l'Antiquité.

Mots-clés: éducation, art, plastique, musique, activité créatrice, esthétique, éthique

'Sztuka (Plastyka, Muzyka)': A Voice in Favour of Education through Art

Abstract: This piece is the annotated translation of a prologue to a book written by the author herself, introducing her students' proposals for activities integrating plastic arts and music in schools. She speaks of the need to spark individual creativity through the excellence of the educational process, as the Ancients did.

Keywords: education, art, plastic arts, music, creativity, aesthetics, ethics